

DOI: 10.5281/zenodo.3233357

УДК 354: 378.11

Грень Л. М., к.пед.н., доц., ННВЦ НУЦЗУ, м. Харків

Gren L., candidate of pedagogic sciences, leading scientific worker at Science Department on problems of state security at Training-scientific-production Centre at National University of Civil Defense of Ukraine, Kharkiv

ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

FINANCE INSTRUMENT AS AN ELEMENT OF ECONOMIC MECHANISM IN STATE MANAGEMENT OF VOCATIONAL (VOCATION-AND-TECHNICAL TRAINING)

У статті розглянуто особливості використання фінансового інструменту економічного механізму державного управління розвитком професійної (професійно-технічної) освіти в Україні на сучасному етапі; проаналізовано обсяг субвенції на модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів державної форми власності; з'ясовано місце та роль фінансового інструменту у межах економічного механізму державного управління розвитком професійної (професійно-технічної) освіти.

Ключові слова: державне управління, механізми державного управління, фінансовий інструмент, економічний механізм, професійна (професійно-технічна) освіта, кваліфікований робітник.

The article views the peculiarities of applying financial instrument of economic mechanism in state management of vocational (vocation-and-technical) education in Ukraine at present stage; there is analyzed the amount of subvention on modernizing and renewal of material-and-technical base of state-owned vocation-and-technical education establishments; the place and role of finance mechanism within the economic mechanism of state management in vocational (vocation-and-technical) training development is clarified.

Key words: state management, state management mechanisms, finance instrument, economic instrument, vocational (vocation-and-technical) training, skilled worker.

Постановка проблеми. На сучасному етапі функціонування економіки країни підвищується значущість економічних методів державного впливу на процеси становлення й розвитку закладів системи професійної (професійно-технічної) освіти, працевлаштування випускників. Завданням держави є створення умов для такої підготовки спеціаліста, яка б орієнтувала його на

адекватну поведінку в умовах наростаючих та нових соціально-економічних викликів. Не зважаючи на зростання з кожним роком запланованих витрат на підготовку кадрів системи професійної (професійно-технічної) освіти (371,3 млн. грн. у 2019 році у порівнянні з 2018 роком – 328,6 млн. грн., що більше на 12%), актуальним залишається питання її фінансування. Недосконалість економічного механізму розвитку професійної (професійно-технічної) освіти зумовлює пошук розв'язання цієї проблеми. Приймаючи до уваги вище наведене, вважаємо за необхідне, у межах цієї публікації, зосередити свою увагу на дослідженні фінансового інструменту як складової економічного механізму державного управління розвитком професійної (професійно-технічної) освіти України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль держави в управлінні освітою досліджують такі вітчизняні вчені, як В. Андрущенко (довів необхідність та можливість впровадження державно-громадського управління освітою та розглянув історичний досвід цього процесу та сучасні моделі) [1], С. Домбровська (розкрила теоретичні аспекти формування нових механізмів впливу держави на реформування вищої освіти України, методи подолання бюрократизму в науці та в управлінні нею) [3], Н. Карпеко (обґрунтувала становлення нового підходу до фінансування середньої освіти на державному рівні та формування напрямів підвищення якості середньої освіти в Україні, а також розглянула проблемні питання фінансового забезпечення державного управління реформуванням середньої освіти) [9], В. Мороз (розглянув компетенцію політичного та економічного механізмів у регулюванні розвитку системи трудового потенціалу суспільства; сформулював висновки щодо можливості використання політичного та економічного механізмів в системі державного управління розвитком трудових можливостей суспільства [11] та інші.

Проблематика державного управління розвитком освіти має неабияку популярність і серед зарубіжних дослідників: Н. Вахльстрем (Швеція), А. Гінгеля (Брюссель), Д. Шоулза (Вірджинія), У. Михалича (Пенсільванія) та інших. Найбільш цікавою з останніх досліджень зарубіжних вчених за відповідним напрямом є наукова робота С. Кляйна («Фінансування професійної освіти: посібник для державних політиків»), в якій обґрунтовано стратегії фінансування та рівні підтримки професійної освіти різних округів держави згідно з історичною практикою, законодавчою метою, масштабами професійного підприємництва, широтою та обсягом професійних програм; розглянуто фактори, які можуть сприяти підвищенню витрат на професійне навчання; різні формули і рівні фінансування сформовано таким чином, щоб забезпечити законодавцям розуміння підходів щодо використання округами підтримки професійних програм; наведено модель фінансування професійної освіти в округах [16].

Незважаючи на велику кількість наукових праць, що стосуються обраної теми дослідження, особливого значення набуває питання вдосконалення

змісту та практики фінансування галузі професійної (професійно-технічної) освіти.

Постановка завдання. Мета статті – визначити місце та роль фінансового інструменту у межах економічного механізму розвитком системи професійної (професійно-технічної) освіти України.

Виклад основного матеріалу. Питання якісної підготовки кваліфікованих робітників постійно знаходяться в центрі уваги державно-управлінської науки. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року наголошує на тому, що «підвищення якісного рівня освіти має бути спрямовано на забезпечення економічного зростання держави та розв'язання соціальних проблем суспільства, даліше навчання і розвиток особистості» [15]. Означені проблеми можна вирішити шляхом ефективного використання інструментарію механізмів державного управління.

В енциклопедичному словнику з державного управління поняття «механізми державного управління» трактується як «способи розв'язання суперечностей явища чи процесу в державному управлінні, послідовна реалізація дій, які базуються на основоположних принципах, цільовій орієнтації, функціональній діяльності з використанням відповідних їй форм і методів управління. За формою подання – це схематичне зображення статично-динамічного (структурно-функціонального) змісту процесу управління як взаємодії суб'єкта і об'єкта, єдності діяльності і відносин, функціонування певної системи чи підсистеми» [4, с. 421].

Серед науковців існує думка, що «залежно від засобів, які використовуються у конкретних механізмах державного управління, вони можуть бути політичними, економічними, соціальними, організаційними та правовими, а також комплексними відповідно до основних сфер суспільної діяльності» [4, с. 421]. Комплексний механізм державного управління – це система економічних, мотиваційних, організаційних, політичних і правових механізмів.

Зважаючи на предмет обраного нами наукового пошуку, розглянемо особливості використання фінансового інструменту економічного механізму державного управління розвитком професійної (професійно-технічної) освіти. На думку О. Брижака, «під економічним механізмом розуміють сукупність методичних інструментів, які дають можливість моделювати варіанти прийнятих рішень, розробляти засоби їх аналізу й реалізації, чим підвищують їх обґрунтованість та знижують ризик від упровадження» [8, с. 77], і одним із таких інструментів є фінансування. Щодо фінансування освітою, професійною (професійно-технічною) зокрема, то «джерелами фінансування суб'єктів освітньої діяльності відповідно до законодавства, можуть бути державний бюджет та місцеві бюджети» [19].

Діюча в Україні система забезпечення громадян освітою є складною, зокрема, фінансується коштами загальнодержавних податків, які розподіляються за рівнями здобуття освіти, частина з яких надходить у вигляді освітньої субвенції на рівень міст і районів. «Джерелами фінансового забезпе-

чення професійно-технічних навчальних закладів в Україні є: а) кошти державного та місцевих бюджетів; б) кошти юридичних і фізичних осіб, громадських організацій та фондів, у тому числі благодійні внески і пожертвування; в) кошти від надання навчальними закладами додаткових освітніх та інших послуг; г) гранти; д) кредити на розвиток навчальних закладів усіх рівнів та здобуття освіти; е) кошти від здійснення навчальними закладами економічної діяльності, регламентованої державою» [12, с. 48].

Згідно даних Державної казначейської служби України [18], в період 2015-2018 років, обсяги і динаміка фінансування професійно-технічної освіти мали тенденцію до зростання, адже саме в цей період основний фінансовий ресурс на професійно-технічну освіту почав перерозподілятися через місцеві бюджети. Плановий обсяг фінансування через місцеві бюджети з 2015 року до 2018 року, зріс з 6,2 млрд. грн. до 10,3 млрд. грн. Через державний бюджет плановий обсяг розподілу фінансових ресурсів, зріс з 128 млн. грн. у 2015 році до 330 млн. грн. у 2018 році. Обсяг виконання видатків місцевих бюджетів на професійно-технічну освіту у 2017 році складає 8,08 млрд. грн., що становить 89 % від річного плану з внесеними змінами. За 10 місяців 2018 року обсяг виконання складає 7,4 млрд. грн., або 71% від річного плану з внесеними змінами. У 2015-2016 роках обсяги виконання видатків на професійно-технічну освіту склали 96% відносно річних планів.

Окрім зазначених видатків за функціональною класифікацією в розрізі професійно-технічної освіти, у 2015 році згідно ст. 26 Законом України «Про Державний бюджет на 2015 рік» було передбачено субвенцію на підготовку робітничих кадрів з державного бюджету місцевим бюджетам у розмірі понад 6 млрд. грн. [5]. З урахуванням внесених змін до вказаного Закону плановий обсяг субвенції становив 5,5 млрд грн. Порядок та умови надання субвенції на підготовку робітничих кадрів затверджено відповідною Постановою Кабінету Міністрів України [13]. Обсяг використаних коштів за субвенцією склав 5,4 млрд грн (98,5% від загальної суми).

Найбільші обсяги субвенції на підготовку робітничих кадрів було виділено Львівській (0,5 млрд. грн.) та Дніпропетровській (0,5 млрд. грн.) областям. Найменші обсяги субвенції (0,1 млрд. грн.) отримали Закарпатська, Чернівецька, Чернігівська та Кіровоградська області. При цьому практично у всіх областях спостерігались достатньо високі показники використання коштів субвенції. Виключенням була лише Луганська область, в якій рівень використання субвенції на підготовку робітничих кадрів склав близько 86%. Такий обсяг субвенції з державного бюджету був значним ресурсом для підтримки професійно-технічної освіти в Україні. Однак законами України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» [6] та «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» [7] фінансування закладів професійно-технічної освіти перекладено з Державного бюджету на відповідні місцеві бюджети. При цьому з Бюджетного кодексу України були вилучені поло-

ження щодо субвенції на підготовку робітничих кадрів, що, в свою чергу, суттєво зменшило ресурсну базу для фінансування професійно-технічної освіти.

Крім того, Законом України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» передбачено передачу з державної власності у комунальну власність майна професійно-технічних навчальних закладів [6]. Основною метою запроваджених змін було досягнення децентралізації професійно-технічної освіти, що, в свою чергу, сприятиме оптимізації видатків на освіту через переорієнтацію на потреби регіональної промисловості.

З 2016 року запроваджено нову субвенцію на модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів, розподіл якої між місцевими бюджетами затверджено у Законі України «Про Державний бюджет України на 2016 рік». Порядок та умови надання даної субвенції було затверджено відповідною Постановою Кабінету Міністрів України [14].

Загальний обсяг субвенції на модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів державної форми власності у 2016 році становив 50 млн. грн. [6], найбільші частки якого (по 19,9 млн. грн.) отримали Дніпропетровська та Херсонська області.

У 2017 році загальний обсяг субвенції на модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів залишився на рівні 2016 року – 50 млн грн. Рівень використання коштів субвенції на модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів був високим і коливався у межах 94-100%. У 2018 році обсяг даної субвенції для місцевих бюджетів було збільшено удвічі (до 100 млн. грн.). Найбільші обсяги субвенції перераховано до Київської області 12,9 млн. грн. Такі області, як: Вінницька, Дніпропетровська, Львівська, Миколаївська, Харківська, отримали по 5,4 млн. грн. Такі області, як: Донецька, Житомирська, Івано-Франківська, Кіровоградська, Луганська, Рівненська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька та Черкаська області, отримали по 2,9 млн грн. Обсяг субвенції, перерахованої до решти областей, складав по 2,3 млн. грн. Рівень використання субвенції на модернізації та оновлення матеріально-технічної бази професійно-технічних закладів у 2018 році був значно нижчим порівняно із 2016-2017 рр. та характеризувався нерівномірним розподілом за регіонами – від 31% до 100%. У таблиці 1 надано показники видатків на професійно-технічну освіту в розрізі обласних бюджетів України за 10 місяців 2018 року [2].

Згідно отриманих даних, станом на 31.10.2018 року найменший відсоток виконання відносно річного розпису видатків зафіксований у Донецькій (42%), Івано-Франківській (48%), Одеській (64%), Львівській (65%) областях. Інші обласні бюджети та бюджет міста Київ, виконані в діапазоні 69-79%, відносно річного розпису.

Таблиця 1

Відсоток виконання видатків на професійно-технічну освіту в розрізі обласних бюджетів України за 10 місяців 2018 року (Функціональна класифікація видатків місцевих бюджетів)

Область	Відсоток виконання	Область	Відсоток виконання
Донецька	42	Волинська	73
Івано-Франківська	48	Закарпатська	74
Одеська	64	Луганська	74
Львівська	65	Полтавська	74
Кіровоградська	69	м. Київ	75
Черкаська	69	Житомирська	75
Тернопільська	70	Запорізька	76
Вінницька	70	Миколаївська	76
Хмельницька	70	Рівненська	77
Дніпропетровська	71	Харківська	78
Сумська	71	Чернігівська	78
Чернівецька	71	Київська	79

Зважаючи на вище сказане, можемо зробити такі попередні висновки:

- професійно-технічна освіта фінансується переважно з місцевих бюджетів, проте, за даними Міністерства освіти і науки України, ці кошти покривають лише 60 % фінансових потреб навчальних закладів у регіонах;
- як свідчать дані спільного дослідження Європейського фонду освіти та Міністерства освіти і науки України, фінансування ПТНЗ, розташованих за межами міст обласного значення, покриває їхні потреби лише на 45%;
- обсяги видатків на професійно-технічну освіту необхідно збільшувати, зважаючи на потреби, які виникли в цій сфері.

Ключовою проблемою професійної (професійно-технічної) освіти в Україні є відсутність належного регулювання бюджетних відносин між державою та громадами на законодавчому рівні. Потреба ринку в кваліфікованих спеціалістах робочих професій повинна бути економічно обґрунтованою. Обласні державні адміністрації мають фінансувати обґрунтовану кількість спеціалістів для кожного регіону, а громади – замовляти спеціалістів у визначеній кількості відповідно до місцевих потреб. Наприклад, на підприємствах Черкаської області від 10% до 37% працівників мають пенсійний вік, а потреба в кваліфікованих робітниках не забезпечується, не зважаючи на високу заробітну плату. Причиною тому є нерегульованість поточного фінансування професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) з державного та місцевого бюджетів, відсутність або невчасна реакція ПТНЗ на актуальні потреби ринку праці та недостатній рівень автономії в управлінні закладами професійно-технічної освіти [20].

На думку освітян, «негнучка система сертифікації спеціальностей, відсутність сучасного навчального обладнання та витратних матеріалів унеможливорює надання актуальних викликам часу і ринку вмінь і навичок», а

українським «випускникам на старті кар'єри іноземні країни пропонують більш привабливі умови працевлаштування». На глибоке переконання фахівців, держава має визначити вектор розвитку професійної (професійно-технічної) освіти, взявши за основу проект Закону України про професійно-технічну освіту, де визначені ключові параметри розвитку галузі та механізм оптимізації навчальних закладів [20].

Дієвість фінансування як інструменту економічного механізму державного управління розвитком професійної (професійно-технічної) освіти визначається залученням інвестиційних фондів, грантів, коштів соціальних проектів; сприянням участі професійно-технічних навчальних закладів у реалізації проектів Європейського Союзу, інших міжнародних проектів і впровадженню їх напрацювань у навчально-виховний процес; удосконаленням механізмів взаємодії закладів професійно-технічної освіти і роботодавців, що стимулюватиме залучення в сферу професійної освіти додаткових матеріальних, інтелектуальних та інших ресурсів [21]. Врегулювання бюджетних відносини між місцевими громадами та державною владою на законодавчому рівні також сприятиме покращенню фінансування закладів професійно-технічної освіти, підвищенню зарплати для спеціалістів виробничих професій до рівня, не менше 2/3 окладу східноєвропейських країн, щоб робота за кордоном для висококваліфікованих вітчизняних робітників втратила матеріальну привабливість.

Висновки. Приймаючи до уваги вище викладене, можемо сформулювати такі висновки:

По-перше, вдосконалення інструменту фінансування як елементу економічного механізму державного управління розвитком системи професійної (професійно-технічної) освіти сприятиме забезпеченню високого рівня підготовки кваліфікованих робітників.

По-друге, «здійснення постійного моніторингу потреби у спеціалістах тих чи інших професій та запровадження механізмів стимулювання органів місцевого самоврядування та бізнесу до підготовки фахівців та працевлаштування їх після завершення навчання (податкові пільги, гарантії, бюджетні субсидії)» [10, с. 8-9] сприятиме вдосконаленню інструменту фінансування як елементу економічного механізму державного управління розвитком професійної (професійно-технічної) освіти

По-третє, фінансування закладів ПТНЗ повинно бути багатоканальним, тобто з кількох джерел, в тому числі і залученням субвенції державного бюджету України, місцевих бюджетів, залученням коштів потенційних роботодавців, зацікавлених у професіях, що мають попит на регіональному ринку праці.

Перспективними напрямками щодо подальших розвідок вважаємо розгляд механізму економічного стимулювання роботодавців до створення робочих місць із гідними умовами й оплатою праці.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. Державно-громадський характер управління освітою. *Вища освіта України*. 2011. № 3. С. 5-8.
2. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/>.
3. Домбровська С. М. Механізми реалізації державної політики в галузі вищої освіти. *Актуальні проблеми державного управління*. 2011. № 2. С. 107-113.
4. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трошинського, Ю.П. Сурміна. К.: НАДУ, 2010. 820 с.
5. Про Державний бюджет України на 2015 рік. Закон України від 28.12.2015 року №80-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/80-19>.
6. Про Державний бюджет України на 2016 рік. Закон України від 25.12.2015 року №928-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/928-19>.
7. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України. Закон України від 24.12.2015 року № 911. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/914-19/sp:max25>.
8. Інвестиційний клімат в Україні / За ред. П.І. Гайдуцького. К.: Нора-друк, 2002. С. 77-78.
9. Карпеко Н.М. Організаційно-економічний механізм державного регулювання розвитку загальної середньої освіти в Україні: дис. ... канд. наук з держ. упр. 25.00.02 механізми державного управління / Надія Миколаївна Карпеко. Національний університет цивільного захисту України. Харків, 2016. 182 с.
10. Майстро С.В., Майстро Р.Г. Напрями удосконалення механізму державного управління у сфері освіти і науки в контексті необхідності інноваційного розвитку України. *Державне будівництво*. 2018. № 1. С. 1-10.
11. Мороз В. М. Теорія суспільного вибору: компетенція політичного та економічного механізмів в системі трудових можливостей суспільства *Вісник Національного університету цивільного захисту України*, 2018. Вип. 1 (8). С. 163-173.
12. Паламарчук Н.О., Комарова О.А. Актуальні проблеми фінансування професійно-технічної освіти в Україні. *Наукові записки*. Вип. 15, 2014. С. 47-51.
13. Деякі питання використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у 2019 році. Постанова Кабінету міністрів України від 28.02.2019. № 129. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/129-2019-n>.
14. Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів державної форми власності. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 року № 925. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/sectors/u137/proekt_postanovi.pdf.
15. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: указ Президента України № 344/2013 від 25 черв. 2013 року // Освіта.UA. URL: <http://osvita.ua/legislation/other/36322/>.
16. Steven Klein. "Financing vocational education. A State Policymaker's Guide". 2001. 40. Print.
17. Федорчак О. Класифікація механізмів державного управління // *Науковий вісник*. 2008. Вип. 1. URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik/fail/O_Fedorchak.pdf.

18. Шульга Н.Д. Державна освітня політика як інструмент соціально-економічного розвитку України: автореф. д-ра наук держ. управ.: спец. 25.00.02 «Механізми державного управління». Національна академія державного управління при Президентові України. Київ, 2018. 36 с.

19. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id...62660.

20. Сучасний стан фінансування професійно-технічної освіти в Україні. Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2019. URL: http://educationua.org/ua/component/cck/?task=download&collection=blog_files_x&xi=0&file=blog_files&id=1854.

21. Якість професійно-технічної освіти покращиться, якщо її вчасно модернізувати – результати публічної консультації // Center.ua. URL: <https://centreu.org/2018/04/iakist-profesiyno-tekhnichnoi-osvity-p/>.

References:

1. Andrushchenko, V. "Derzhavno-hromadskyi kharakter upravlinnia osvitoiu [State-and-public character of education management]". *Vyshcha osvita Ukrainy* 3 (2011): 5-8. Print.

2. *Oficijnyj veb-sajt Derzhavnoyi kaznachejs`koyi sluzhby` Ukrainy* [Official website State Treasury Service of Ukraine]. Web. 30 March 2019. <<https://www.treasury.gov.ua/>>.

3. Dombrovska, S. M. "Mekhanizmy derzhavnoi polityky v haluzi vyshchoi osvity [Mechanisms of realizing state policies in the sphere of higher education]". *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia* 2 (2011): 107-113. Print.

4. *Entsyklopedychnyi slovnyk z derzhavnoho upravlinnia [Encyclopaedic dictionary in state management]*/ uklad.: Yu. Surmin, V. Bakumenko, A. Mykhnenko ta in.; za red. Yu. Kovbasiuka, V. Troshchynskoho, Yu. Surmina. K. : NADU, 2010. Print.

5. *Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2015 rik [On State Budget of Ukrain for 2015]*. Web. 30 March 2019 <<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/928-19>>.

6. *Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2016 rik [On State Budget of Ukrain for 2015]*. Web. 30 March 2019 <<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/928-19>>.

7. *Pro vnesennia zmin do Biudzhethnoho kodeksu Ukrainy [On Introducing Changes to the Budgetary Code of Ukraine]*. Web. 30 March 2019 <<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/914-19/sp:max25>>.

8. *Investytsiinyi klimat v Ukraini [Investment climate in Ukraine]* / Za red. P.I. Haidutskoho. K. Nora-druk, 2002. Print.

9. Karpeko, N.M. "Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm derzhavnoho rehuliuвання rozvytku zahalnoi serednoi osvity v Ukraini [Organization-economy mechanism of state management of general secondary education development in Ukraine: dissertation thesis for candidate in state management sciences]": dys. ... kand. nauk z derzh. upr. 25.00.02 mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia. Kharkiv, 2016. Natsionalnyi universytet tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. 182. Print.

10. Maistro, S.V. and Maistro, R.H. "Napriamy udoskonalennia mekhanizmu derzhavnoho upravlinnia u sferi osvity i nauky v konteksti neobkhidnosti innovatsiinoho rozvytku Ukrainy [Directions to improve state management mechanism in the spheres of education and science in the context of the need in innovation development of Ukraine]". *Derzhavne budivnytstvo* 1 (2018): 1-10. Print.

11. Moroz, V. M. "Teoriia suspilnoho vyboru: kompetentsiia politychnoho ta ekonomichnoho mekhanizmiv v systemi trudovykh mozhlyvostei suspilstva [Social choice theory: the competency of political and economic mechanisms within the system of society's labor opportunities]." *Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy* 1 (8) (2018): 163-173. Print.

12. Palamarchuk, N.O. and Komarova, O.A. "Aktualni problemy finansuvannia profesiino-tekhnichnoi osvity v Ukraini [Urgent problems of financing vocation-and-technical training in Ukraine]". *Naukovi zapysky* 15 (2014): 47-51. Print.

13. *Deiaki pytannia vykorystannia subventsii z derzhavnoho biudzhetu mistsevym biudzhetam na nadannia derzhavnoi pidtrymky osobam z osoblyvymy osvitnimy potrebamy u 2019 rotsi [Some issues of using a state budget subvention by local budgets to provide state support to persons with special education needs in 2019]*. Web. 30 March 2019 <<https://zakon.rada.gov.ua/go/129-2019-п>>.

14. *Pro zatverdzhennia Poriadku ta umov nadannia subventsii z derzhavnoho biudzhetu mistsevym biudzhetam na modernizatsiiu ta onovlennia materialno-tekhnichnoi bazy profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladiv derzhavnoi formy vlasnosti [On Approving the procedure and conditions of providing state budget subvention to local budgets on modernizing and renovation of technic-material base of state-owned vocation-and-technical education institutions]*. Web. 30 March 2019 <https://www.auc.org.ua/sites/default/files/sectors/u-137/proekt_postanovi.pdf>.

15. *Pro Natsionalnu stratehiiu rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku [On National strategy of education development in Ukraine till 2021]*. *Osvita.UA*. Web. 30 March 2019 <<http://osvita.ua/>>.

16. Steven, Klein. *Financing vocational education. A State Policymakers Guide [Financing vocational education. A State Policymaker's Guide]*. 2001. Print.

17. Fedorchak, O. "Klasyfikatsiia mekhanizmiv derzhavnoho upravlinnia [State management mechanisms classification]". *Naukovyi visnyk* 1 (2008). Web. 30 March 2019 <http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik/fail/O_Fedorchak.pdf>.

18. Shulha, N.D. "Derzhavna osvitnia polityka yak instrument sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy [State education policies as an instrument of socio-economic development of Ukraine]": avtoref. d-ra nauk derzh. uprav.: spets. 25.00.02 "Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia". Natsionalna akademiia derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. Kyiv, (2018): 36. Print.

19. *Oficijnyj veb-sajt Verxovnoyi Rady` Ukrayiny` [Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]*. Web. 30 March 2019 <w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id...62660>.

20. *Suchasnyj stan finansuvannya profesijno-texnichnoi osvity` v Ukrayini. Ofis z finansovogo ta ekonomichnogo analizu u Verxovnij Radi Ukrayiny` [The current state of financing vocational education in Ukraine. Financial and Economic Analysis Office in the Verkhovna Rada of Ukraine]*. Web. 30 March 2019 <http://educationua.org/ua/component/cck/?task=download&collection=blog_files_x&xi=0&file=blog_files&id=1854>.

21. *Yakist` profesijno-texnichnoi osvity` pokrashhyt`sya, yakshho yiyi vchasno modernizuvat` – rezul'taty` publichnoyi konsul'taciyi [The quality of vocational education will improve if it is upgraded in time - the results of public consultation]*". Web. 30 March 2019 <<https://centreua.org/2018/04/iakist-profesijno-tekhnichnoi-osvity-p/>>.